

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 30 marca 2022 r.

Pozycja 68

POSTANOWIENIE

z dnia 16 lutego 2022 r.

Sygn. akt Ts 150/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej D.G. w sprawie zgodności:

art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111, ze zm.) w zakresie, w jakim „stanowi, że świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej nie przysługuje osobie, na której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli posiada ustalony znaczny stopień niepełnosprawności”, z art. 71 ust. 1 zdanie drugie w związku z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 oraz art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 października 2020 r. (data nadania), D.G. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

1.1 Skarżący, będąc osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym oraz posiadając prawo do renty (w tym renty inwalidzkiej), złożył w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w C. wniosek o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego w związku z opieką nad niepełnosprawną w stopniu znacznym żoną.

Decyzją z 23 listopada 2018 r. (nr [...]) Wójt Gminy C. (dalej: organ pierwszej instancji), na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 111, ze zm.; dalej: u.ś.r.), odmówił przyznania wnioskowanego świadczenia, stwierdzając, że w sytuacji, gdy osoba sprawująca opiekę jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym oraz ma ustalone prawo do renty inwalidzkiej, świadczenie pielęgnacyjne jej nie przysługuje.

1.2. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O. (dalej: SKO), po rozpatrzeniu odwołania skarżącego, decyzją z 21 stycznia 2019 r. (nr [...]) utrzymało w mocy decyzję organu pierwszej instancji. Skarżący wniósł do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. (dalej: WSA) skargę, wnosząc o uchylenie decyzji SKO w całości, jak również o uchylenie decyzji organu pierwszej instancji poprzez przyznanie, w drodze wyjątku, prawa do świadczenia pielęgnacyjnego w związku ze sprawowaniem opieki nad niepełnosprawną żoną.

1.3. Wyrokiem z 27 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) WSA oddalił skargę.

1.4. Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA) wyrokiem z 23 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił skargę kasacyjną od wyroku WSA z 27 czerwca 2019 r. Odwołując się w uzasadnieniu wyroku do art. 17 ust. 1 pkt 4 u.s.r., NSA stwierdził, że dla przyznania świadczenia pielęgnacyjnego konieczne są, po pierwsze, sprawowanie rzeczywistej opieki nad osobą wymagającą stałej pielęgnacji, po drugie, niepodjęmowanie z tego powodu pracy, po trzecie, osoba występująca o przyznanie powyższego świadczenia nie może być osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności. Skarżący jest osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności, w związku z czym sam wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby. Nie można w jego sytuacji mówić o rezygnacji z zatrudnienia lub jego niepodjęmowaniu, gdyż obiektywnie nie jest on zdolny do pracy (z tego tytułu pobiera rentę). Nie istnieje zatem związek przyczynowy między rezygnacją z zatrudnienia przez opiekuna (niepodjęmowaniem przez niego pracy) a koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny wskazanym w art. 17 u.s.r. NSA uznał w związku z tym za prawidłową ocenę WSA, że w sprawie występują negatywne przesłanki, uniemożliwiające przyznanie skarżącemu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego.

2. We wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego skardze konstytucyjnej skarżący stwierdził, że ustawodawca, formułując generalny zakaz przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym, nie wziął pod uwagę konkretnych, jednostkowych przypadków. „W oderwaniu od realiów konkretnej sprawy, za pomocą normy abstrakcyjnej i generalnej uznano blankietowo, iż osoba niepełnosprawna w stopniu znacznym – bez względu na przyczynę niepełnosprawności – nie może sprawować opieki nad inną osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym” (skarga, s. 5). Zdaniem skarżącego, „(...) kwestionowany przepis upoważnia w pełni organy administracji, a także Sądy administracyjne, do rezygnacji z kontroli konkretnych elementów stanu faktycznego analizowanej sprawy. Stopnie i przyczyny niepełnosprawności są rozmaite – nie wolno, bez konkretnego sprawdzenia okoliczności danego przypadku, wyeliminować każdej osoby niepełnosprawnej w stopniu znacznym z możliwości sprawowania opieki – a co za tym idzie – uzyskiwania świadczenia pielęgnacyjnego. Tym bardziej działania ustawodawcy są niezrozumiałe, że przecież świadczenie pielęgnacyjne uzyskać może niepełnosprawny w stopniu znacznym opiekun faktyczny, czy rodzice” (*ibidem*). Skarżący zauważył, że w ten sposób ustawodawca zróżnicował sytuację prawną rodziców lub opiekunów faktycznych ze znacznym stopniem niepełnosprawności z sytuacją prawną osób, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, bez jakiegokolwiek uzasadnienia konstytucyjnego, aksjologicznego i racjonalnego. W ocenie skarżącego, takie ukształtowanie reguł przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego narusza jego konstytucyjne prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, jako opiekunowi osoby niepełnosprawnej, prawo do pomocy w zabezpieczeniu egzystencji jako osobie niepełnosprawnej, prawo do realizacji zasady sprawiedliwości społecznej, jako obywatelowi oraz prawo do równego traktowania.

Skarżący poinformował, że od wyroku NSA z 23 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r., wydanym na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393), skarżący został wezwany do usunięcia, w określonym terminie, braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów wyroków: WSA z 27 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) i NSA z 23 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) oraz jednego odpisu skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami. Pismem z 16 grudnia 2020 r. (data nadania) skarżący odniósł się do powyższego zarządzenia, przesyłając w załączeniu wymagane dokumenty.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skarga konstytucyjna kwalifikuje się do rozpoznania merytorycznego.

2.1. Skarga konstytucyjna została sporządzona w imieniu skarżącego przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, który załączył odpowiednie pełnomocnictwo (został spełniony warunek, o którym mowa w art. 44 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p.TK).

2.2. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, o której stanowi art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

2.3. Dochowany został trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, albowiem odpis wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: wyrok NSA) z 23 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]) doręczono skarżącemu 10 lipca 2020 r., zaś skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału Konstytucyjnego 9 października 2020 r. (data nadania).

2.4. Wskazano, które konstytucyjne prawa lub wolności przysługujące skarżącemu i w jaki sposób zostały – jego zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniono sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Przedstawiony został stan faktyczny sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK).

2.5. Prawidłowo określony został przedmiot zaskarżenia, co spełnia warunek, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Zgodnie z tymi przepisami skarga konstytucyjna może być wniesiona, jeżeli na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Za wystarczającą dla spełnienia tej przesłanki należy uznać sytuację, w której zakwestionowany przepis nie został powołany w *petitum* rozstrzygnięcia, tylko w uzasadnieniu wyroku sądowego (wyrok TK z 29 kwietnia 2003 r., sygn. SK 24/02, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 33). W niniejszej sprawie sądy obu instancji – w tym NSA, którego wyrok ma walor prawomocności – powołały w uzasadnieniach swoich orzeczeń zaskarżony w skardze konstytucyjnej przepis.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił, jak w sentencji.